

23 400 XVI**Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk XVI (Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur) voor het jaar 1994****MEMORIE VAN ANTWOORD**

Ontvangen 12 april 1994

1

Over de taakverdeling tussen de overheden heb ik mij al uitgelaten in «Investeren in cultuur», de Nota Cultuurbeleid 1993–1996. Op bladzijde 32 van het algemene deel leek het mij indertijd al van belang te onderstrepen dat de drie bestuurslagen die Nederland kent, niet eenvoudig samenvallen met de bekende drieslag in het cultuurbeleid bestaande uit aanbod, distributie en participatie. Bij de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de overheden, zo betoogde ik, gaat het slechts om zwaartepunten. Voor de instandhouding van een landelijk patroon van culturele voorzieningen is in de eerste plaats het Rijk verantwoordelijk. Een eerste verantwoordelijkheid voor de afname en de cultuurparticipatie ligt uiteraard op gemeentelijk niveau, waar de culturele accommodaties worden beheerd. Tijdens de presentatie van het boekje «Er is meer tussen stad en staat» op 7 april jongstleden hebben de gezamenlijke provincies nog eens bevestigd dat voor deze bestuurslaag vooral intermediaire functies van belang zijn.

Een model waarin wordt getracht de onderscheiden verantwoordelijkheden exclusief toe te delen aan een bepaalde bestuurslaag, is naar mijn stellige overtuiging niet in het belang van de culturele sector. Om die reden ben ik sinds het najaar van 1993, daartoe ook aangespoord door de Tweede Kamer, op het terrein van mijn cultuurbeleid bezig vorm te geven aan het beginsel van complementair bestuur. Het zal u niet zijn ontgaan dat ik daarmee, in goed overleg met mede-overheden, het IPO en de VNG, al een eind gevorderd ben. Op basis van een inmiddels met het IPO en de VNG overeengekomen «algemeen kader» hoop ik in de komende tijd ook buiten de grote steden in de Randstad bestuursovereenkomsten af te sluiten. Eerst om de afstemming van bestaand beleid te regelen; met ingang van de volgende cultuurnota-periode ook teneinde de eventuele gezamenlijke financiering van instellingen of activiteiten te kunnen bezien.

2

Laat ik beginnen met de opmerking dat de reorganisatie van het binnenlands bestuur een aangelegenheid is van het hele kabinet, en meer in het bijzonder van de Minister en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken. In het algemeen zal het cultuurbeleid de bredere bestuurlijke ontwikkeling volgen. De instelling van stadsprovincies – geen officiële

benaming, maar wel een term waarin provincies en gemeenten elkaar goed weten te vinden – zal steeds worden begeleid door een projectorganisatie en zal ook steeds neerslaan in formele wetgeving. Ten principale zie ik dus geen probleem. Het specifieke cultuurbeleid van het Rijk is allereerst gericht op de instandhouding van een landelijk patroon van culturele voorzieningen. Dat zal zo blijven. Als regel zullen nieuwe provincies de taken uitoefenen die naar geldend recht bij de provincies thuishoren. En juist omdat het in mijn beleid gaat om het hele patroon van voorzieningen, ligt het, als er provincies-nieuwe-stijl worden gevormd, voor de hand daarmee bestuursovereenkomsten af te sluiten. Uitgaande van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheden voor wat wel de «culturele infrastructuur» is genoemd, kan daarin dan de afstemming worden geregeld van beleid waarvoor geen wettelijke taakverdeling geldt.

3

Hoewel dat in het verleden, bijvoorbeeld bij de bestemming van de aardgasbaten in 1992, weleens anders is geweest, is bij de besteding van de Werkgelegenheidsimpuls 1994 serieus aandacht besteed aan cultuur. Ik noem een bijdrage voor monumentenzorg van f 46 miljoen, waarmee uiteindelijk een investering van f 250 miljoen kan worden gegenereerd en waardoor voor 1320 mensjaren werkgelegenheid wordt geschapen. Steden als Amsterdam, Delft, Tilburg en Breda hebben de beschikking gekregen over fikse bedragen die voor een aanzienlijk deel zullen worden besteed aan projecten met een hoog cultureel gehalte zoals de bouw van een concertzaal of de renovatie van een uit architectonisch oogpunt belangrijk stadsgezicht.

4

Uit de beantwoording van de vorige vraag moge reeds blijken dat onder infrastructuurle werken wel degelijk ook projecten op het terrein van de cultuur kunnen worden begrepen.

Het is nauwelijks een punt van discussie dat culturele voorzieningen een onmisbaar en niet daarvan te scheiden onderdeel uitmaken van de totale infrastructuur van een gemeente, een regio of een land. Helaas betekent dat niet vanzelf dat bij het maken van infrastructuurle plannen de culturele component altijd voldoende aandacht krijgt. Plannenmakers vertonen soms een betreurenswaardige eenzijdige belangstelling voor projecten met een direct herkenbare economische opbrengst in termen van financieel rendement of werkgelegenheid. Mijn streven is erop gericht deze eenzijdige benadering te corrigeren. Al was het maar door bij voortdoring te wijzen op de gunstige invloed die goede culturele voorzieningen op het economische klimaat kunnen hebben.

Cultuurbeheer

5

De genoemde uitgangspunten – budgettaire neutraliteit, netto-netto-garantie en marktconforme salariëring – kunnen naar het zich nu laat aanzien, gehandhaafd blijven. Wellicht zal incidenteel enige extra financiering benodigd zijn. Ik denk hierbij aan de door de netto-netto-garantie veroorzaakte extra loonkosten ten opzichte van de marktconforme CAO en een inhaalslag voor achterstallige afschrijvingen waarvan ik de omvang op dit moment inventariseer.

6

Ik ga ervan uit dat hier in plaats van realisering, advisering moet worden gelezen. In het algemeen worden de beleids- en ondernemingsplannen van de te verzelfstandigen rijksmuseumle instellingen niet voor

advies voorgelegd aan de Raad voor het Cultuurbeheer. Gezien de volledige overeenkomstigheid met deze verzelfstandigingsprocedure zie ik niet op voorhand aanleiding de beleidsplannen van de te verzelfstandigen RKB-objecten wél aan de Raad voor te leggen.

7

Ja. Bij de behandeling van het wetsvoorstel verzelfstandiging rijks-museale diensten in juni 1993 in de Eerste Kamer is dit punt ter sprake geweest.

Ik heb toen gesteld dat ook in een evaluatie van de verzelfstandigingsoperatie een goede zaak zou vinden. Ik deel de mening van de leden van de fractie van D66 dat een dergelijke evaluatie wordt gehouden 2 à 3 jaar nadat de laatste rijksmuseale diensten zijn verzelfstandigd.

Ik ben graag bereid de resultaten van dit onderzoek ter kennis van de Staten-Generaal te brengen.

8

Indien de afgesloten CAO door de leden van de bonden wordt geaccepteerd kan verzelfstandiging van de eerste groep musea per 1 juli 1994 plaatsvinden. Verzelfstandiging van de laatste instellingen is voorzien per 1 januari 1995.

9 en 10

Incidentele budgetten zijn in het algemeen kwetsbaarder dan structurele subsidies omdat het per definitie alleen kortlopende verplichtingen betreft. Door onderbrenging in fondsen is dat meer «gelijk getrokken». Daarmee is niet bedoeld dat fondsen gevrijwaard zouden worden van bezuinigingsoperaties. Een dergelijk argument voor fondsvorming zou comptabel gesproken merkwaardig zijn.

Het beeld dat het met de Mondriaan Stichting de verkeerde kant opgaat, behoeft enige correctie.

In mijn brief aan de Tweede Kamer (K/BK U 9310625 d.d. 26 november 1993¹ heb ik aangegeven, hoe het budget van de Mondriaan Stichting in 1994 is opgebouwd. Hierin heb ik aangegeven dat het budget op sommige onderdelen afwijkt van de oorspronkelijke begroting zoals deze uitgaand van de meest optimale situatie was opgebouwd:

– In 1994 is het budget voor de éénjarige activiteiten subsidies ad f 1,3 miljoen nog niet overgeheveld maar bij het departement gehouden in afwachting van de afhandeling van de motie-Niessen c.s. over de toekomstige beleidsontwikkeling op dit terrein.

In 1995 zal dit bedrag aan het budget van de Mondriaan Stichting worden toegevoegd.

– Het budget van f 3 miljoen van de Kunstaankoopregeling, die in de oprichtingsstukken nog aan de Mondriaan Stichting zou worden overgedragen, wordt vanwege opheffing van die regeling niet meer overgeheveld.

– In de oorspronkelijke plannen is nog sprake van een overheveling van f 2 miljoen van de Rijksdienst Beeldende Kunst naar de Mondriaan Stichting ten behoeve van het buitenlandbeleid. Door de GEO-aanslag op de RBK en de nieuwe taken van de RBK (inspectie en advies) konden deze middelen niet meer aan het RBK-budget onttrokken worden.

– Verder was vanaf het begin bekend dat door de GEO-taakstelling de middelen voor een volledige exogene dekking van de overheadkosten ontbraken en dat een deel uit de activiteitenbudgetten gefinancierd zou moeten worden. In die zin heb ik de vaste Commissie voor Welzijn en Cultuur tijdens het mondeling overleg van 24 juni 1993 (22 602, nr. 27) ingelicht.

¹ Ter inzage gelegd op het Centraal Informatiepunt onder griffienr. 112790.

11

De Opleiding Restauratoren is een klein instituut, met een zeer beperkt aantal vaste medewerkers, dat op MBO- en HBO-niveau opleidt tot het gespecialiseerde beroep van restaurator. Ik zie er op toe dat de OR zijn taken zo efficiënt mogelijk uitvoert. De Reinwardt Academie, onderdeel van de Hogeschool voor de Kunsten Amsterdam, leidt op HBO-niveau op tot algemene functies in musea. Er is dus geen sprake van overlap in de kerntaken van beide instituten. Waar dat mogelijk wel het geval zou kunnen zijn, bijvoorbeeld op het terrein van bij- en nascholing, zie ik er via de OR op toe dat zorggedragen wordt voor afstemming van beleid.

12

Dat is niet eenvoudig. Ik bekostig namelijk alleen de Opleiding Restauratoren en die bestrijkt slechts een zeer klein deel van het totaal aanbod aan scholing in deze sector. Nog afgezien van de Reinwardt Academie en de opleidingen tot behoudsmedewerker, zijn er bijvoorbeeld de universiteiten die wetenschappers afleveren die als conservatoren in de musea werken. Er worden werknemers betrokken van opleidingen voor marketing en public relations, voor beveiligingsbeambten en steeds meer onderwijsinstituten leiden op voor functies in de culturele sector. Het aanbod is kortom zeer divers en zeer moeilijk in financiële termen te kwantificeren.

13

In het licht van mijn antwoord op vraag 12 lijkt dit mij niet goed mogelijk. Het museumbedrijf is dermate divers dat het mij zinnig lijkt dat er specifieke opleidingen voor specifieke beroepen blijven bestaan. Wel probeer ik, waar dat wenselijk lijkt, afstemming zoveel mogelijk te bevorderen en in lacunes te (laten) voorzien. Zo wordt er op dit moment op mijn verzoek een plan ontwikkeld voor bij- en nascholing in de museale sector. Daarbij zijn de Nederlandse Museum Vereniging, de Reinwardt Academie, de Opleiding Restauratoren en het landelijk Contact Museumconsulenten betrokken.

14

De meeste instituten die personeel voor de musea opleiden, zoals de Reinwardt Academie, de universiteiten en de opleiding tot behoudsmedewerker, vallen onder de competentie van mijn collega van Onderwijs en Wetenschappen en worden dus getoetst aan de vereisten die aan opleidingsinstituten gesteld worden. De Opleiding Restauratoren conformeert zich zo veel mogelijk aan de geldende eisen van Onderwijs en Wetenschappen voor MBO- en HBO-opleidingen.

Begeleidingscommissies samengesteld uit onafhankelijke deskundigen begeleiden de afzonderlijke opleidingen in de verschillende afstudeerrichtingen. Toezicht op de examens geschiedt door examencommissies waarin onder meer rijksgecommitteerden zitting hebben.

15a

Ook hier kan ik alleen spreken over de opleidingen waarbij ik betrokken ben. Vrijwel alle afgestudeerden van de Opleiding Restauratoren komen zonder al te veel problemen aan de slag, vooral doordat de OR zijn opleidingsaanbod steeds afstemt op de vraag in de markt. De opleidingen tot behoudsmedewerker impliceren een arbeidscontract, waardoor vraag en aanbod volledig in evenwicht is.

15b

Duidelijk is dat door het Deltaplan er een groot beroep op de beschikbare restauratiecapaciteit wordt gedaan. Dit leidt op een aantal specifieke terreinen soms tot knelpunten. Gezien de benodigde hoge graad van specialisatie is het niet mogelijk om op korte termijn te voorzien

in opleidingen in voor Nederland nieuwe restauratiedisciplines. Waar kwantitatief duidelijk grote behoeften bestaan, zoals op het gebied van fotoconservering en de conservering van historische binnenruimten, wordt voorzien in de lacunes door nieuwe opleidingsmogelijkheden.

15c

In algemene zin merk ik op dat het culturele veld grote aantrekkingskracht uitoefent op studenten. Duidelijk is ook dat dit veld maar beperkt empooli biedt. Toch schijnt een tamelijk groot deel van de studenten van de Reinwardt Academie aan de slag te komen, in eerste instantie meestal als projectmedewerker. Harde cijfers hierover heb ik echter niet beschikbaar. Zoals reeds gezegd is de Reinwardt Academie een door mijn collega van Onderwijs en Wetenschappen bekostigde instelling. Voor preciezere informatie lijkt mij het daarom juist deze vraag aan mijn collega van Onderwijs en Wetenschappen te stellen.

16

Naast de academies en kunsthistorische instituten bestaat er bij jonge mensen de behoefte om met kunstenaars te leren werken en van belangrijke, (inter)nationaal bekende organisatoren te leren, op welke wijze kunst getoond kan worden. De cursus bij De Appel wil aanzetten tot vernieuwingen in het denken over tentoonstellen, waarbij de rechtstreekse samenwerking met kunstenaars van groot belang is. De cursus richt zich op jonge kunsthistorici en op mensen die vanuit de kunstacademies of galeriewereld al enige ervaring met hedendaagse kunst hebben.

Deze cursus vertrekt uit een andere invalshoek dan de bestaande HBO-opleidingen, die meer gericht zijn op ondersteunende museale taken, conservering, collectiebeheer en op educatieve taken. Het gaat bij De Appel niet om een opleiding in de strikte zin van het woord; er zijn geen curriculum of diploma aan verbonden.

Juist die praktijkgerichtheid – het inspelen op de actuele ontwikkelingen in de organisatie van en het denken over tentoonstellingen – heeft tot het besluit geleid om deze cursus te ondersteunen.

17a

In mijn brief aan de Tweede Kamer d.d. 18 december 1992 (22 602, nr. 16) over de «Taakbehartiging Rijksdienst Beeldende Kunst» heb ik een toelichting gegeven op de taken die de RBK-nieuwe stijl vervult. Het betreft de taken inspectie, collectiebeheer en advies. Het gaat daarbij niet om adviezen van een onafhankelijk adviesorgaan – de RBK zou die taak nooit kunnen vervullen – maar om concrete, professionele adviezen op museaal terrein ten behoeve van enerzijds het museale veld en anderzijds ten behoeve van het ministerie.

Bij de invulling van deze taakbehartiging is rekening gehouden met de bijdrage die de RBK aan de GEO-operatie heeft moeten leveren.

Er is dan ook geen f 2 miljoen bij de RBK «blijven hangen».

In de lijn van het nieuwe beleidsprofiel zijn de na de GEO-operatie resterende middelen aan de drie genoemde taakgebieden toegedeeld.

17b

Door steeds verdergaande bezuinigingen, waarbij met name de Grote Efficiency Operatie genoemd dient te worden, is het niet mogelijk gebleken om alle – in principe – vrijkomende middelen uit de overdracht van personeel en subsidiegeld aan de Mondriaan Stichting ook in te zetten voor dekking van de overheadkosten. Dit noodzaakt tot een korting op de subsidiebudgetten van 5 à 6%. Op een totaal budget voor subsidies voor museale activiteiten betekent dat een maximale korting van f 0,54

miljoen. Ik heb overigens steeds aangegeven dat volledige dekking van deze kosten zonder aantasting van de subsidiebudgetten niet in de verwachting lag.

18

Zo weinig mogelijk bemoeienis met de concrete taakbeartiging door de rijksmusea is een uitgangspunt van de verzelfstandiging. Zo wordt de controle van de conservering van het rijkseigendom door de inspecteur op afstand uitgevoerd (meerjaarlijks, steekproefgewijs). Daarmee kan de controlerende capaciteit van zeer beperkte omvang blijven. De controle op de output van de rijksmusea zal zich in de toekomst beperken tot meerjarenafspraken met de instelling op basis van het vierjaren beleids/ ondernemingsplan. Uitbreidingen van het apparaat op centraal niveau vinden dan ook niet plaats.

Op het decentrale niveau, bij de instellingen, is de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan de bedrijfsvoeringsfunctie en aan de voorzieningen ter behartiging van een adequaat conserveringsbeleid. Personele uitbreiding daartoe vat ik niet op als een vorm van bureaucratisering, maar als een noodzakelijke voorwaarde om als zelfstandig bedrijf te functioneren.

19a

Bij brief van 3 maart 1994 heb ik de Tweede Kamer laten weten dat het strategisch plan voor de monumentenzorg niet in maart 1994 maar in april 1994 zal verschijnen.

19b

In het strategisch plan worden ook de verwachte uitkomsten van de MIP/MSP/MRP operatie meegenomen.

20

De instandhouding (restauratie en onderhoud) van deze unieke molenviergang dient mijns inziens zoveel als mogelijk te verlopen via de geboden faciliteiten van de terzake ontwikkelde subsidieregelingen (Besluit Rijkssubsidiëring Restauratie Monumenten en Besluit Rijkssubsidiëring Onderhoud Monumenten).

De problematiek van de overvraag naar middelen zal nadrukkelijk aan de orde komen in het reeds aangekondigde Strategisch Plan. Hierin zal naar mijn mening een oplossing worden geboden voor de instandhouding van de categorie «onrendabele» monumenten waaronder ik dit unieke molenensemble begrijp.

Het besluit tot beëindigen van de jaarlijkse rijksbijdrage vloeit voort uit een in 1990 vastgestelde bijstelling van het beleid met betrekking tot het verlenen van subsidie aan organisaties op het gebied van de monumentenzorg. Bij het beëindigen van deze onderhavige subsidierelatie is de grootst mogelijke zorgvuldigheid getracht. Dit heeft ertoe geleid dat na overleg een overgangssituatie in acht is genomen, waarbij ook over de jaren 1991 en 1992 een subsidie is verstrekt.

Kunsten

21 en 22

Het budget voor nieuwe initiatieven i.c. voor het Fonds voor de Podiumkunsten is beperkter dan ik voor ogen had ten tijde van het uitbrengen van het Kunstenplan. De besluitvorming in de Tweede Kamer leidde ertoe dat meer initiatieven in aanmerking zijn gekomen voor een meerjarig subsidie ten koste van het budget voor incidentele projecten. Daarbij zij opgemerkt dat indien deze initiatieven niet meerjarig zouden zijn gesubsidieerd, deze waarschijnlijk weer in de vorm van kansrijke

projectaanvragen bij het Fonds voor de Podiumkunsten zouden zijn beland en aldus de ruimte voor nieuwe initiatieven evenzeer zouden hebben beperkt.

In 1994 is ten behoeve van het Fonds voor de Podiumkunsten een bedrag van f 12,6 miljoen gulden gereserveerd. Hiervan is f 11 miljoen bestemd voor incidentele subsidies, ten opzichte van f 10,6 miljoen in 1992, toen de uitvoering van het projectenbeleid nog op mijn departement plaatsvond.

In de eerste projectenronde van het nieuwe fonds (voor het seizoen 1992/1993) werden 563 aanvragen ingediend, waarvan er 95 zijn gehonoreerd (17%).

Ter vergelijking: in het seizoen 1990/1991 waren er 567 aanvragen, en 107 (19%) subsidie-toezeggingen.

23a

De fysieke eisen die aan een orkestmusicus worden gesteld zijn zwaar. Dat geldt voor strijkers zowel als blazers. Problemen bij strijkers openbaren zich meestal op langere termijn. Blazers kampen vooral met hun embouchure, hetgeen beperkingen stelt aan het aantal uren dat achtereenvolgens gemusiceerd kan worden. Wanneer bij de planning van repertoire en diensten hiermede rekening wordt gehouden, kunnen die problemen worden beperkt.

23b

Ik ben niet bekend met het initiatief van een voorzieningsfonds. Bereidheid tot overleg is er altijd.

24

Op verzoek van de Tweede Kamer wordt thans gewerkt aan een regeringsnotitie over de problemen rond het thema «kunstenars en de bijstand».

Media, Letteren en Bibliotheken

25 a-b-c-d-e

De Mediawet kent een limitatieve opsomming van de doeleinden waaraan de omroepmiddelen kunnen worden besteed. Daaronder valt niet de bekostiging van de doorgifte van Nederlandse televisieprogramma's op buitenlandse kabelnetten. Ook de NOS kan op grond van zijn wettelijke taken niet in deze doorgifte investeren. Voor alle duidelijkheid is het goed te vermelden dat de voorstellen van de Duitse exploitanten neerkomen op f 4 tot f 6 miljoen aan jaarlijkse kosten.

De door de leden van de D66-fractie genoemde argumenten voor een bijdrage mijnerzijds kunnen als volgt worden beantwoord. De NOS volgt tezamen met de Nozema nauwlettend de ontwikkelingen van digitale verspreiding van televisieprogramma's per satelliet. Mogelijk zal door deze nieuwe techniek over enige jaren individuele ontvangst in een ruim gebied rondom Nederland mogelijk worden. Uit de contacten met de Duitse overheid bleek overigens dat de belangstelling van Duitse kijkers vooral uitgaat naar niet-nagesynchroniseerde – dat wil zeggen voornamelijk Amerikaanse films. De verspreiding van de Nederlandse cultuur en wederzijdse verbetering van het imago tussen Duitsland en Nederland tracht de regering vooralsnog te bereiken langs andere wegen dan de doorgifte van Nederlandse televisieprogramma's in Duitsland. De onderhavige doorgifte dient mijns inziens geen aantoonbaar economisch belang voor Nederland. De vergroting van het reële kijkerspubliek is zo marginaal dat geen invloed te verwachten is op de inkomsten van de STER.

26

Ik neem aan dat hier bedoeld wordt op de concretisering van de culturele paragraaf. Hierbij zijn veel aspecten van het cultuurbeleid aan de orde. Ten aanzien van het mediabeleid acht ik het zeer gewenst dat in Europees verband aandacht gegeven wordt aan het grote belang van de publieke omroep en aan de samenwerking op programmatisch en organisatorisch gebied tussen de Europese publieke omroepen. De uitwisseling van programma's zal daarbij zeker aan de orde moeten komen. Vooral nog ga ik ervan uit dat buiten het Nederlands taalgebied een gerichte samenwerking en uitwisseling van programma's effectiever is dan verplichte integrale doorgifte van programma's. Daarbij vormen de kosten voor kabelrechten – zowel auteursrechten en naburige rechten – een niet onbelangrijke factor.

27

Over dit onderwerp heeft geruime tijd geleden overleg plaatsgevonden tussen NOS en Omrop Fryslân, in samenhang met toenmalige Friese plannen voor regionale televisie. Die plannen zijn inmiddels gerealiseerd: sedert begin februari 1994 verzorgt Omrop Fryslân vijf avonden per week 2,5 uur regionale televisie, grotendeels in de Friese taal. Daarmee is de uitbreiding van Friese televisie-uitzendingen via het landelijke net niet langer aan de orde. Overigens heb ik mij altijd op het standpunt gesteld dat de huidige hoeveelheid Friestalige televisie op het landelijke net (31 uren per jaar) als voldoende kan worden beschouwd. Ik verwijs in dit verband naar de beantwoording van kamervragen inzake de bestuursafpraak Friese taal en cultuur. (Aanhangsel HEK 92930037)

28

Tijdens de recente toewijzingsprocedure van omroepfrequenties voor commerciële gegadigden werd voor de twee beschikbare EM-pakketten ingeschreven door dertien organisaties. Verwacht mag worden dat ook voor de vrijkomende frequentie Soesterberg belangstelling zal bestaan. Het ligt niet voor de hand om zo'n beschikbaar komende FM-frequentie ongebruikt te laten. Een besluit over de bestemming en toewijzing van die frequentie zal in overleg met de Minister van Verkeer en Waterstaat worden genomen. Overigens wijs ik erop dat de uitzendingen van Omrop Fryslân uitsluitend bestemd zijn voor de inwoners van de provincie Friesland. Om een goede ontvangst in Friesland te garanderen is het onvermijdelijk dat het signaal ook buiten het eigenlijke verzorgingsgebied kan worden ontvangen. Daaraan kan echter geen aanspraak op bovenregionaal bereik worden ontleend.

29

Ja. Het Literair productiefonds heeft op basis van de beleidslijnen, zoals vastgelegd in de Letterenbrief (20 928, nr. 4) en de nota Cultuurbeleid 1993–1996, een belangrijke taak bij het voorbereiden en uitvoeren van het vertalingenbeleid. Mede op grond hiervan en het door het Literair productiefonds opgestelde meerjarenplan heb ik het voor dit fonds beschikbare budget in 1992 verhoogd met circa f 550 000 en in 1993 met circa f 400 000. Het thans beschikbare budget maakt het het productiefonds mogelijk zowel binnen als buiten Europa een krachtige en effectieve rol te spelen.

30

Het is niet juist dat per 1 juli van dit jaar f 600 000, wordt bekort op het subsidie van het NLMD. Aan het NLMD is de gelegenheid gegeven tot 1 juli van dit jaar na te gaan op welke wijze op de huisvestingskosten van de huidige vestiging in het KB-complex een jaarlijkse bezuiniging van deze omvang kan worden bereikt en of en hoe tevens een grotere publieksvriendelijke toegang kan worden gerealiseerd.

31

In de meerjarenramingen wordt uitgegaan van de volgende cijferreeks voor leesbevordering inclusief de Stichting Lezen: 1994 f 6,81 miljoen, 1995 f 6,38 miljoen, 1996 f 6,01 miljoen.

Het bevorderen van de belangstelling voor het lezen van literatuur blijft integraal deel uitmaken van het leesbevorderingsbeleid en dat zal zo blijven na 31 december 1994. Het is derhalve in deze cijfers begrepen.

De Stichting Lezen zal mij adviseren over de besteding van het geheel van de beschikbare middelen conform de uitgangspunten en doelstellingen van het rijksbeleid en daarbij uiteraard ook aandacht geven aan het lezen van literatuur.

32

De Stichting Lezen is een vorm van publiek-private samenwerking. Het is derhalve de bedoeling dat deze Stichting de organisatorische structuur biedt die de gezamenlijke inzet voor de leesbevordering van de overheid en de private sector mogelijk maakt.

Mijn inzet – ook in financiële zin – is geregeld met de condities waarmee de Stichting Lezen nu op pad gaat. De belangrijkste taak en tevens de uitdaging voor de Stichting Lezen is om alle bij het lezen betrokken organisaties te activeren en om die betrokkenheid te vertalen in de inzet van menskracht en middelen. Ik bedoel hiermee zowel financiële middelen als ieders deskundigheid en inventiviteit.

Ik houd het zeer wel voor mogelijk dat een succesvol beleid van de Stichting Lezen op termijn zal leiden tot een fonds dat evenwichtig wordt gevoed uit zowel publieke als private middelen.

33

Het is inderdaad zo dat literaire manifestaties een raakvlak hebben met het bevorderen van het lezen van literatuur, dat deel uitmaakt van het leesbevorderingsbeleid.

In het recent uitgebrachte advies over het leesbevorderingsbeleid heeft de Raad voor de Kunst te kennen gegeven mij te zullen adviseren over de meerjarenbeleidsplannen van de Stichting Lezen. Dit lijkt mij een goed idee, omdat de bevordering van het lezen van literatuur onlosmakelijk deel uitmaakt van het brede leesbevorderingsbeleid.

De afdeling letteren van de raad zal daarbij het genoemde raakvlak in zijn advisering kunnen betrekken.

Dit is overigens in overeenstemming met het beleid van de Raad voor de kunst: adviseren over beleidsplannen van instellingen en fondsen; er wordt dus niet geadviseerd over adviezen.

34

Zoals bekend, streef ik er naar door wijziging van de Auteurswet 1912 met ingang van 1 januari 1995 een auteursrechtelijk systeem voor het uitlenen van geschriften en andere materialen te introduceren. Zoals gebruikelijk in het auteursrecht zal de incasso en de verdeling van de geïncasseerde gelden geschieden door een representatieve rechtspersoon. Op dit moment wordt met een organisatie die hiervoor in aanmerking wil komen overleg gevoerd. De hoogte van de vergoedingen zal worden vastgesteld in een onderhandelingsstichting, waarin rechthebbenden en betalingsplichtingen vertegenwoordigd zullen zijn. Er wordt thans door en met verschillende belanghebbende partijen over de verschillende modaliteiten gesproken.

35

Ja, met dien verstande dat bij het vaststellen van de huidige omvang van het secretariaat mede uitgangspunt is geweest dat het algemeen secretariaat wel het projectmanagement met eigen mensen zou moeten kunnen doen, maar niet de volledige projectuitvoering. Voor zover het

gaat om projecten die inzet van menskracht vergen, moet die op ad hoc-basis worden aangetrokken.

Internationaal beleid

36

In de Nota Internationale Culturele Betrekkingen (21 637 nr. 3) is al aangegeven dat het buitenlands cultuurbeleid steeds meer het karakter krijgt van een intensieve wisselwerking tussen nationaal en internationaal beleid en van vakspecifieke samenwerking. In dat verband is eveneens geconstateerd dat een steeds grotere rol is weggelegd – en moet zijn weggelegd – voor de niet-gouvernementele, professionele instellingen op cultureel terrein. In de praktijk bieden voornoemde accentverschuivingen de mogelijkheid voor een betere aansluiting op de nieuwe, deels externe ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen behoeven geen afbreuk te doen aan de coherentie van het internationale cultuurbeleid. De Coördinatie Commissie Internationale Culturele Betrekkingen, waarin alle betrokken departementen vertegenwoordigd zijn, biedt in dit verband voldoende mogelijkheden tot onderlinge samenwerking en afstemming. Er is dan ook geen sprake van structurele belemmeringen.

Ook de commissie-Gevers heeft geconstateerd dat de interdepartementale structuren geen belemmering behoeven te vormen voor een geprofileerd buitenlands cultuurbeleid. In het rapport van de Commissie is daartoe een aantal illustratieve bijlagen opgenomen, met name de bijlagen 5 en 9. Voor wat betreft de samenwerking met Vlaanderen in dezen verwijs ik naar het antwoord op vraag 37.

37

De revitalisering van de Nederlandse Taalunie is ingezet met de nieuwe beleidslijnen, vastgelegd in de Basisvisie «NTU-2002». De Nederlandse Taalunie geeft daarmee thans daadwerkelijk invulling aan het door het Comité van ministers vastgestelde gemeenschappelijke taalpolitieke beleid. De wijze waarop dit gebeurt is concreet vastgelegd in het «Actieplan 1994», waarmee ook de Interparlementaire Commissie heeft ingestemd.

Voor een schets van hetgeen is gebeurd nadat het Comité van Wijzen zijn rapport had uitgebracht, mag ik verwijzen naar het antwoord, dat de Minister van Buitenlandse Zaken op een desbetreffende vraag van de leden van de fractie van D66 heeft gegeven (23 400 V, nr. 180e, blz. 29).

Zoals evenwel bij herhaling is gesteld, is de culturele samenwerking met enig land niet, of zeker niet uitsluitend, afhankelijk van het formele kader van een cultureel verdrag. Dat geldt zeker ook voor de culturele samenwerking met Vlaanderen. In die zin deel ik geenszins de mening, dat geen enkele vooruitgang is geboekt. Dat geldt niet alleen de samenwerking tussen beide landen onderling (met name op het niveau van de wederzijdse culturele instellingen), maar ook de samenwerking in derde landen. Naast de gezamenlijke presentaties op de Buchmesse en op de Biënnale in Venetië mag ik wijzen op de samenwerking op het gebied van de podiumkunsten, waarbij in 1993 speciale aandacht werd besteed aan het Duitse taalgebied en waarbij in 1994 het Verenigd Koninkrijk centraal zal staan. Op instigatie van Nederland zal ook Vlaanderen participeren in het Herfstfestival te Madrid, dat in 1994 voor een belangrijk deel gewijd zal zijn aan de Nederlandse cultuur. Dit alles neemt niet weg, dat het beleid er uiteraard op is gericht de samenwerking met Vlaanderen ook op cultureel gebied verder inhoud te geven. Wat de overwegingen bij de afwijzing van een Vlaams-Nederlands Huis in Brussel betreft, heb ik de indruk dat van een misverstand sprake is. Het was juist het ANC-rapport dat uitging van een breed cultuurbegrip en een grote verscheidenheid aan activiteiten, terwijl het aan het regeringsstandpunt ten grondslag liggende

advies van een commissie ad hoc is toegespitst op de specifiek culturele aspecten en op de functie die een Huis voor een gezamenlijke culturele presentatie in derde landen zou kunnen hebben.

38

Ja. Zoals de fractie van D66 bekend is, is de culturele autonomie van de lidstaten en de regio's de basisinzet geweest van de Regering om tot het nieuwe artikel 128 in het Verdrag van Maastricht te komen. Het bedoelde artikel biedt daartoe naar mijn opvatting ook voldoende garanties.

39

Nee. Allereerst is het beleidskader voor de internationale culturele betrekkingen duidelijk aangegeven in de eerdergenoemde nota «Internationale Culturele Betrekkingen» (21 637 nr. 3) én in de nota «Investeren in Cultuur, Cultuurbeleid 1993–1996» (22 602, nr. 1). Dit beleidskader is naar mijn overtuiging voldoende richtinggevend voor de uitvoering van het buitenlands cultuurbeleid (wat betreft geografische prioriteiten met name de EU-landen, Midden- en Oost-Europa, de Verenigde Staten en landen waarmee Nederland intensieve historische betrekkingen onderhoudt; wat betreft inhoudelijke prioriteiten met name de koppeling aan kwaliteitscriteria en de promotie van Nederlandse kunst en cultuur in het buitenland).

In de nota «Investeren in Cultuur» ligt voorts het accent op integratie van het nationale en buitenlandse cultuurbeleid om – zoals gesteld – «recht te doen aan de toenemende betekenis van de internationale dimensie voor het cultuurbeleid en ook om ruimte te bieden voor kwaliteitsverbetering van het behoud en de schepping van cultuur in eigen land». Dit kan en moet in eerste instantie gebeuren op het niveau van de culturele instellingen zelf, hetgeen moet resulteren in een beleid dat verder van de overheidsbureaucratie afstaat en dichter bij de kunstpraktijk. Zo bezien is buitenlands cultuurbeleid niet uitsluitend *buitenlands* beleid, maar wat mij betreft vooral dienstbaar aan de ontwikkeling van het culturele leven in eigen land. Daarbij eventueel optredende geldingsdrang en concurrentiezin op het niveau van de uitvoerende instellingen zijn factoren waarmee ongetwijfeld rekening gehouden dient te worden, maar die zo nodig binnen het beleidskader kunnen worden ingetoomd, onder meer met behulp van de Cultuurplan-systematiek.

40

Binnen het budget voor het directoraat-generaal culturele zaken (stafdirectie cultuurbeleid) is een ruimte van f 600 000 gereserveerd voor de ondersteuning van projecten met een infrastructureel aspect ten behoeve van de landen van Midden- en Oost-Europa. Daarnaast besteden ook de vakdirecties van het DGCZ (bijvoorbeeld media, letteren en bibliotheken) eigen middelen voor dergelijke activiteiten. Tenslotte beschikken diverse gesubsidieerde (koepel-)instellingen over een budget t.b.v. internationalisering, dat eveneens aangesproken wordt voor infrastructurele activiteiten in MOvE-landen. Een schatting van de hiermee gemoeide bedragen is op dit moment nog niet mogelijk.

Uitvoerders van projecten zijn de overheid zelf (waar het gaat om beleidskwesties zoals wet- en regelgeving, algemene beleidsontwikkeling en overheidsorganisatie) en particuliere instellingen. Aan de basis van de projecten ligt in alle gevallen een expliciete vraag uit het desbetreffende partnerland. Het MOvE-beleid concentreert zich vooral op de Tsjechische Republiek, de Slowaakse Republiek, Hongarije en de Russische Federatie. In de beleidsbrief aan de Tweede Kamer (22 685) is een en ander uitvoerig toegelicht. Behoudens de noodzakelijke actualisering is dit beleid ongewijzigd. Het valt op dat samenwerking met de sector cultuurbeheer in vrijwel alle landen van Midden- en Oost-Europa prioritaire aandacht heeft.

Het is op dit moment niet mogelijk een uitputtende lijst van voorgenomen projecten te geven. Bij wijze van voorbeeld noem ik:

- beleidsseminars in Hongarije (vormgeving), Slowakije (regionale cultuur), musea en educatieve diensten (Polen), algemeen cultuurbeleid (Tsjechië, Hongarije, Rusland);
- management-cursussen alsmede een training-of-trainers programma op de beleidsterreinen podiumkunsten respectievelijk cultuurbeheer (Hongarije, Rusland);
- cursussen op diverse terreinen door de Amsterdam Summer University.

Daarnaast lopen projecten in het kader van het (oude) PSO-programma (waaronder Kylian-project Praag, Bibliobus in Slowakije) alsmede het Nederlands aandeel in het UNESCO-Hermitage plan.

Projecten in het kader van het (nieuwe) MATRA-programma zijn in voorbereiding en zullen gericht zijn op de informatievoorziening van de burger (media, pers) en op de structuurveranderingen die veroorzaakt worden door de gewijzigde relatie tussen overheid en het culturele veld.

41

Onder verwijzing naar het antwoord op vraag 17a merk ik op dat het mij in het geheel van de in dat verband vereiste prioriteitsstellingen niet mogelijk was om uitsluitend de buitenlands-culturele component te ontzien. Mede als gevolg van een en ander is de Mondriaan Stichting vanzelfsprekend genoodzaakt op haar beurt een scherpe prioriteitsstelling te hanteren, onder meer ten aanzien van de Nederlandse deelname aan Biënnales. Opgemerkt wordt echter dat ook de Rijksdienst Beeldende Kunst in het verleden (uit inhoudelijke overwegingen) geen prioriteit toekende aan de Nederlandse deelname aan de Biënnales van bijvoorbeeld Sydney en Istanbul. Aan de Biënnale van Havana zal overigens dit jaar wél, met steun vanuit de Mondriaanstichting, door Nederlandse kunstenaars worden deelgenomen.

42

Ja, het regeringsstandpunt, zoals dat is vastgesteld in de Ministerraad op 18 maart jl., is inmiddels aan de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer verzonden.

Volksgezondheid

43 en 44

Zoals bekend stellen naast het Ministerie van WVC ook de Ministeries van Onderwijs en Wetenschappen en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij jaarlijks – al dan niet structureel – gelden beschikbaar voor de ontwikkeling van alternatieven voor dierproeven.

Tijdens de bijeenkomsten van het Platform heeft de voorzitter de vertegenwoordigers van de overige deelnemende ministeries verschillende keren opgeroepen het Platform financieel te ondersteunen. Enkele vertegenwoordigers hebben gemeld dat in het kader van het reguliere onderzoek wel degelijk gezocht wordt naar alternatieven voor dierproeven. Ik zal de voorzitter van het Platform verzoeken te (laten) onderzoeken in hoeverre de daarmee gepaard gaande gelden zich laten vergroten om zo deze activiteiten zichtbaar te kunnen maken.

Ik zeg u toe op korte termijn de betrokken ministeries te verzoeken aan het Platform alternatieven voor dierproeven bij te dragen.

Gedurende de afgelopen jaren hebben verschillende industriële ondernemingen gelden beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van alternatieven voor dierproeven. Dit geschiedde veelal in antwoord op het schrijven dat ieder jaar door het Platform wordt verzonden aan alle vergunninghoudende instellingen. De namen van de desbetreffende bedrijven worden in het jaarverslag van het Platform vermeld.

Aangezien enkele bedrijven ieder jaar gelden beschikbaar stellen, kan worden gesproken van een duurzame investering.

Binnen het Platform is overleg gaande over de vraag op welke wijze de financiële mogelijkheden van het Platform kunnen worden vergroot. Hierbij wordt onder meer gedacht aan een gerichte actie naar de gehele samenleving.

Tijdens de komende vergadering zal het overleg worden voortgezet.

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
H. d'Ancona